

ПОВИШАВАНЕ КАЧЕСТВОТО НА ЖИВОТ В БЪЛГАРИЯ – НЕОТЛОЖНА НЕОБХОДИМОСТ ЗА РАЗВИТИЕ НА НАСЕЛЕНИЕТО В УСЛОВИЯТА НА УСКОРЕНО СТАРЕЕНЕ И ВИСОКА СМЪРТНОСТ¹

Катя ВЛАДИМИРОВА

професор, д-р по икономика

kvladimirova@hotmail.com

ВЪВЕДЕНИЕ

Развитието на населението на всяка страна, разглеждано в контекста на неговото количествено увеличаване при повишаване на качеството на неговия живот, е актуална тема за нашето общество и следва да е негова перманентна цел. За България качеството на живот в страната ще предопределя броя и структурата на населението и неговата производителност. През последните десетилетия у нас се наблюдават тенденции на намаляване на населението и раждаемостта, активно стареене, намаляване на брачността, висока миграция и др. Тези и други свързани с тях процеси забавят развитието на населението, намаляват неговата численост и раждаемост, увеличават миграциите и смъртността, намаляват раждаемостта и броя на населението в някои от държавите от Източна Европа.

Публикацията е резултат от проведеното конкретно изследване в рамките на един по-голям проект, възложен от Правителството и ЦУ на БАН на изследователски екипи, формирани от Института за изследването на населението и човека и включващи изследователи от различни институти на БАН и утвърдени специалисти от различни институции. Том 2 е своеобразно обобщение на дългогодишните изследвания и практическа работа в областта на демографските

¹ Настоящата публикация е инспирирана от излезлия наскоро от печат том 2 „Стареене, смъртност и качество на живот“ по проекта на ИИНЧ на БАН „Мерки за преодоляване на демографската криза в Република България“, Издателство на БАН „Проф. Марин Дринов“, С., 2020, с автори доц. д-р Стоянка Черкезова, проф. д-р Петко Салчев, доц. д-р Геноева Михова и Зоя Славова.

изследвания, в т.ч. с акцент стареене на населението, здравеопазване и детска и преждевременна смъртност, стареене и дългосрочни грижи. Публикацията е в обем от 501 страници и включва: въведение, четири части с общо 12 глави, заключение, резюме, списък на цитираните в текста източници и приложения от таблици и фигури, справки и други.

Основният акцент на изследването е преди всичко процесът на стареене на населението на България, в контекста на развитието на населението в света и главно в Европа. Сравненията с другите държави се съпътстват и със сравнения за предшестващите етапи от развитието на населението в България, с изследвания на факторите, които допринасят за това, и политиките, които могат да забавят този процес. По-важното е, че се предлагат политики във всички свързани области, за да може да се намали ефектът от стареенето, да се забави и/или да се компенсира с политики за развитие на други области от демографската, образователната, икономическата, социалната и други области. Политиките, които могат непосредствено да въздействат за забавяне на стареенето на населението са свързани главно с намаляване на смъртността – детската, сред подрастващите, на населението в трудоспособна възраст, с подобряване качеството на здравеопазването, качеството на труд и живот. Възможностите в тази област са неограничени и преди всичко управляеми. Направените сравнителни анализи с други държави могат да бъдат полезни за приеманите управленски решения в областта.

На вниманието на читателите – ръководители и други вземащи решения, на научни работници и специалисти в страната, на организациите на гражданското общество, на всички, се поставят изключително важни за съвременното общество проблеми: ускореното стареене на населението на България и бъдещото развитие на икономическата и осигурителната система, финансовата стабилност, здравеопазването и смъртността в различните възрасти, включването по-активно на възрастното население в обществото, икономиката и в социалния живот.

Темата и откритиите в нея подтеми стават все по-актуални за съвременното българско общество, както и за повечето от държавите от ЕС. Проблемите, свързани с развитието на икономиката и нейната структура, производителност и ефективност, са свързани и в значителна степен се предопределят от състоянието и развитието на здравната система, икономиката за възрастните и подрастващите. И друг важен аспект – стареенето на населението в Европа, в т.ч. и в България, прави незаобиколима темата за имиграцията, а за държавите от Източна Европа – и на емиграцията. Държавите от Източна Европа, източник на имигранти за държавите от Западна Европа, все повече изпитват потребност от имигранти за своите икономики, за компенсиране на голямата си емиграция, но и на бързо стареещото си население през последните десетилетия. България е един от най-типичните примери в това отношение.

Включените в публикацията² теми по същество провокират, изискват внимание и решения с дългосрочен характер от всички системи на съвремен-

² „Стареене, смъртност и качество на живот“ по проекта на ИИНЧ на БАН „Мерки за преодоляване на демографската криза в Република България“ с автори доц. д-р Ст. Черкезова, проф. д-р П. Салчев, доц. Г. Михова и З. Славова, том 2.